

Podpora zemědělství v rozšířené Evropě

MZe ČR: *Podpora zemědělství v rozšířené Evropě*. Praha: JPM tisk s.r.o., 2003. 64 s. ISBN 80-7084-293-8

Úvod

- po vstupu ČR do EU se změnil systém podpor
- tržní opatření před výkyvy cen (neoliberální světová ekonomika, výkyvy na společném trhu) řešící vyšší stabilitu podnikání
- přímé platby, pro ČR nyní vypláceny zjednodušeným systémem na hektar obhospodařované plochy (SAPS)
- z národních zdrojů budou financovány state aid (dotace MZe a Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu, dále PGRLF)
- Operační program zemědělství (OP)
- Horizontální plán rozvoje venkova (HRDP)
- cílem podpora multifunkčního zemědělství vč. zpracování zemědělských produktů a zajištění TUR venkova

**JAKÝPAK DO PRÁCE, TEĎ JSME
PLACENÝ ZA TO CO NEUDĚLÁME,
NE ZA PRODUKCI!**

Reforma Spol. zemědělské politiky

- konkurenceschopnější a na spotřebitele orientované zemědělství, důvěra v bezpečnost potravin
- menší důraz na produkci, více na ochranu životního prostředí, tvorbu a udržení krajiny, pohodu zvířat
- reforma má dvě oblasti: horizontální (slidy 5 – 16) a tržní opatření (zbylé slidy)

Horizontální opatření

- reforma přijímá systém jednotné (jedné) platby na farmu (SPS), nutné je respektování standardů na úrovni farmy
- nedodržování vede k sankcím, 25 % pro ČR, zbytek EU
- reagování zemědělců „na přání“ spotřebitelů, volby cesty
- ponechána přímá platba na plodiny na orné půdě (25%), u tvrdé pšenice (40%)
- ponechány výjimky u ovcí, prémie na krávy bez tržní produkce mléka, prémie na býky a voly
- členský stát může založit místní/regionální rezervu deseti procentní výše podpor, kde byla přerušena vazba na produkci → pro financování hospodaření pro OŽP, kvality či odbytu výrobků, a to jednotně ve státu či regionálně
- zavádění jednotné platby na farmu mohou členské státy od roku 2005, nejpozději však v roce 2007 (?)
- 1 % farem je kontrolováno z respektování standardů (18)

**JÁ VŮL VYRAZIL NA TÚRU ZROVNA
KDYŽ KRÁVY TÁHNOU DO HOR!**

Modulace, poradenství

- přesun části z celkových přímých plateb farem, které vydělají svojí samostatnou činností více než 5 000 eur ročně, na opatření rozvoje venkova. Od roku 2008 do 2013 budou farmy odvádět 5 % z příjmů pocházejících z přímých plateb. Zbylé jsou osvobozeny
- každý stát získá alespoň 80 % modulovaných prostředků
- modulace se nevztahuje na nové členské státy do té doby, než dosáhnou jejich přímé platby stejné úrovně, jaká je v současných členských státech
- zemědělský poradenský systém má sloužit pro zavádění agroenvironmentální praxi, včetně kontroly plnění
- poradenský systém může fungovat od roku 2006, od roku 2007 musí být nabídnut zemědělcům na dobrovolné bázi a od roku 2010 na základě zprávy Komise rozhodne Rada o tom, zda – li bude poradenský systém povinný

Přímé platby

- ČR uplatňuje zjednodušený systém přímých plateb nazývaný „režim jednotné platby na plochu“, anglicky „single area payment scheme“ – SAPS
- v roce vstupu ČR má 25 % přímých plateb, poté každý rok pětiprocentní navýšení do r. 2006, lze ji navýšit z národních zdrojů až o 30 % (?!)...do roku 2012 bude docházet k vyrovnání plateb s EU15, ale tím, že se ve starých členských státech bude podíl platby snižovat
- systém SAPS vyčerpá více peněz nežli použití přímo SPS, nemáme prozatím povinnost uvést 10 % plochy půdy do klidu (set-aside), pro zemědělce je výhodný přehlednými formuláři žádostí na každý oprávněný druh hektaru zem. půdy (orná půda, TTP, sady, chmelnice, vinice a zahrady)
- systém SAPS není zatížen skutečností vs. vyjednanými kvótami, které jsou vyšší...nedosáhli bychom toliko financí, kdyby ČR používala již nyní SPS

Přímé platby

- doplňkové přímé platby top-up: nejsou přímými platbami EU podporovány, snahou MZe je minimalizace negativních dopadů národní doplňkovou platbou u ohrožených komodit – chmelnice (ha), osivo píce a lnu (t certifikovaného osiva, dle druhu), konzumní brambory, cukrovka, mák, hořčice, zelenina, orná půda – podmínky uvádění půdy do klidu, bahnice a kozy, krávy bez tržní produkce mléka (KBTPM), skot (podpora na velkou dobytčí jednotku, VDJ)
- žadatel musí splnit podmínky dle dotačního titulu a obecné podmínky, tj. musí oprávněně podnikat v ČR či mít trvalý pobyt či sídlo v ČR, žádosti se podávají na Zemědělské agentuře – Pozemkovém úřadu, porovnává se Ústřední evidence se skutečným stavem či v Registru produkčních bloků zemědělské půdy (LPIS – Land Parcel Identification System) – může dojít i k zamítnutí a nevyplacení podpory
- funguje Agrární platební agentura (APA), admin.+kontrola

**JAK PLNOU MÍRU, EU VÁM DÁVÁ
TAKY JEN ČTVRTINU PLATEB!**

Horizontální plán rozvoje venkova

- od roku 1998 podporuje MZe mimoprodukční funkce
- podpora zemědělců v méně příznivých oblastech, ve zvláště chráněných územích, údržba krajiny pastvou hospodářských zvířat, ekologické zemědělství, zatravňování, zalesňování, pěst. rychle rostoucích dřevin
- 2004: 3 mld. Kč, 2005: 6 mld. Kč, očekáván dynamický růst
- 80 % se bude podílet přímo Evropská Unie - rozvoj venkova
- zpomalení povrchových odtoků a snížení nebezpečí záplav
- snížení negativních důsledků intenzivní zem. činnosti
- předčasné ukončení zemědělské činnosti předáním farmy konkrétnímu nástupci
- programy jsou zcela dobrovolné

Předčasné ukončení zem. činnosti

- po dosažení věku 55 let ukončit aktivní zemědělskou kariéru a poskytovanými podporami zaručuje důstojné životní podmínky (kvalitu života), ukončí ale veškerou komerční činnost, nekomerčně hospodařit max. na 1 ha půdy a využívat budovy pro nekomerční zemědělské využití, nemůže již pobírat dotace, musel aktivně deset let podnikat v zemědělství a z toho minimálně tři roky v podniku, který chce předat a příjmy z této činnosti tvořily minimálně 50 % z jeho celkových příjmů
- nástup mladých inovativních zemědělců, mladších 40 let, má minimální kvalifikaci, a min. dva roky již podniká a příjmy z této činnosti tvořily minimálně 50 % z jeho celkových příjmů + se zaváže zde podnikat min. 5 let
- pro ekonomickou a sociální stabilizaci venkovského obyvatelstva a osídlení s respekt. trvalé udržitelnosti, vč. životaschopnosti podniků (zadluženost, čistý příjem)

Méně příznivé oblasti a oblasti s environmentálním omezením

- méně příznivé oblasti – LFA – less favoured areas
- v ČR hlavně horské a podhorské oblasti, oblasti s málo bonitní půdou (BPEJ) a lokality ochrany přírody NATURA 2000 – dotace nejpodstatnější na rozvoj tohoto venkova
- zajištění odpovídajícího ocenění s přihlédnutím ke ztíženým fyzicko-geogr. podmínkám, dotace dle ha TTP
- hospodařit s respektováním Zásad správné zem. praxe 5 let
- snížení zornění, zakládání pastvin, environmentální omezení, zákaz nebo výrazné omezení hnojení pozemků
- platby jsou diferencovány, horské oblasti se dále dělí, ostatní méně příznivé oblasti rovněž, oblasti se specifickým omezením nemají průměrnou platbu dále diferencovanou (sucho apod.)

Agroenvironmentální opatření

- šetrná péče zemědělských činností o životní prostředí
- zachování a zvyšování biologické různorodosti na TTP i orné půdě, snaha o omezení eroze půdy
- i programy na projekty schopné zadržovat v krajině vodu
- návrhy dotačních titulů (5 let, dle ha, respektování Zásad):
- ekologické zemědělství, ošetřování travních porostů (např. udržování kulturní krajiny pastevectvím), zatravnění orné půdy (zvyšování ekologické stability krajiny), tvorba travnatých pásů na svažitéch půdách (retenční schopnost krajiny), pěstování meziplodin (snížení odtoku a environmentálních rizik), trvale podmáčené louky a rašelinné louky, ptačí lokality na travních porostech, biopásy (potrava pro volně žijící živočichy), stabilizace závrtů na orné půdě (jen v Moravském krasu - MK), osevní postupy v ochran. zónách jeskyní (omezení chemie v MK)

Ostatní HRDP

- zalesňování zemědělské půdy: snížení zornění, bez rizika vzniku neobhospodařované půdy, pozemek byl využíván již 2 roky, podpora na 20 let, musí být zpracován projekt, lze čerpat finance na zvláštní druhy dřevin, příp. ostatní dřeviny, na zajištění porostu, a náhrady na ztráty příjmů
- založení porostů rychle rostoucích dřevin určených pro energetické využití: snížení zornění, výsadba topolů, vrb apod., obnovitelný zdroj energie, musí být projekt, lze si vybrat reprodukční, případně produkční porost
- zakládání skupin výrobců: efektivní odbyt zemědělské produkce, posílení pozice prvovýrobců na trhu a vyjednávání o cenách s obchodními řetězci, zpracovateli...efektivní marketing

**ŘÍKÁTE ZEMĚDĚLSKÝ OPERAČNÍ
PROGRAM? A PACIENT CHYTL
NEMOC V BRUSELU?**

Operační program Zemědělství

- podpora zem. prvovýroby v zpracování zem. produktů, podpora lesního a vodního hospodářství a TUR venkova
- navazuje(-al) na SAPARD, nutný životaschopný projekt, ten bude z orientační sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EAGGF) a Finančního nástroje pro usměrňování rybolovu (FIFG) spolufinancován (50 % u přinášejících zisk a 100 % u neziskových projektů)
- 1) investice do zemědělského majetku a zem. podniků:
  - zavedení technologií nezatěžující životní prostředí
  - zlepšení míst pro skladování kejdy a chlévské mrvy
  - racionalizace a přestavba stávajících zařízení, zvláště chovu skotu, prasat, koní, ovcí, koz a nosnic
  - zemědělské stroje
  - prohloubení diverzifikace zem. činností (hl. biomasa)

Operační program Zemědělství

- 2) zlepšení zpracování zemědělských výrobků a jejich marketing
  - nové technologie a inovace, vč. integrované prevence znečištění
  - zvyšování standardů výrobků, jejich bezpečnosti, zlepšení marketingu, zlepšování pracovních podmínek
- 3) lesní hospodářství
  - nové technologie pro zpracování lesních produktů, obnova lesů po kalamitách, požárech a erozích + ochranné opatření, protierozní opatření, ekologická stabilita lesů, zakládání sdružení a zalesňování nezemědělské půdy
  - rozvoj pracovních příležitostí na venkově, lesní „doprava“ a její úpravy
  - rekreace, turistika, lázeňství, vodní hospodářství, správa

Operační program Zemědělství

- 4) posílení přizpůsobivosti a rozvoje venkovských oblastí
  - uspořádání vlastnických práv k pozemkům, prostorové a funkční úpravy pozemků, zpřístupnění a reálné vytyčení (pozemkové úpravy, nejlépe komplexní pozemk. úpravy)
  - ochrana před záplavami, retence, apod. dříve uvedené
  - odstraňování nánosů z malých vodních nádrží a rybníků
  - rozvoj venkova, podopatření typu LEADER+ (mikroregionální převzetí iniciativy, vnitřní rozvoj, lokální strategie rozvoje, spolupráce, koordinace činností, soutěživost v kvalitě života, rozvoj partnerství), včetně samotné přípravy projektů, formulace strategií, a provozu mikroregionálních/lokálních aktivních sdružení
  - další aktivity: rozvoj agroturistiky (technická výstavba kapacit, ale i nabídek, financování provozu společností), alternativní zdroje energie, pěstění a využívání

Operační program Zemědělství

- 5) odborné vzdělávání
  - zvýšení efektivity práce, vzdělávací aktivity, konzultace, praxe, žádosti může podávat pouze Ústav zemědělských a potravinářských informací (ÚZPI) pro dodavatele
- 6) rybářství
  - zvýšení produktivity, konkurenceschopnosti a kvality produktů, marketing výrobků z domácích surovin, snaha o rozšíření zaměstnanosti, podpora i pro zpracovatele, avšak při splnění hygienických podmínek zajištění provozu, a na inovace ve zpracování, hledání odbytu, zvýšení bezpečnosti
  - chov vodních živočichů - akvakultura
- 7) technická pomoc
  - monitoring a podpora evropských fondů a OP Zemědělství, jediným příjemcem je Řídící orgán OP Zemědělství

**VSTOUPILI JSME DO UNIE
TAK JSME HOLT ZA VODOU!**

Tržní opatření

- CAP – tři předpoklady: společný trh pro zemědělské produkty při společných cenách, zvýhodnění produkce ze zemí Unie na úkor vnější (často levnější) konkurence a finanční solidarita financovaná ze společného fondu, do něhož všichni přispívají (regulace zemědělského trhu)
- nástroje regulace: kvótní systémy (mléko, cukr, bramborový škrob), intervenční nákupy a podpora soukromého skladování (bezpečnostní síť při dramatickém výkyvu, např. BSE), vývozní subvence, dovozní a vývozní licence (i dle typu země) → „udržují“ konkurenceschopnost zemědělských produktů z EU na světovém trhu (dle komodity, každá má své specifické podmínky)
- vývozní subvence je spojena s vývozní licencí, což znamená nejen právo, ale také povinnost zboží ve stanovené době, kvalitě a množství skutečně vyvézt

Jednotlivá tržní opatření

- mléko: - dovozní cla na mléčné produkty a výplata vývozních subvencí, i v případě, že ceny na světě jsou vyšší, dále podpora uskladnění (kvalita a balení), na základě reformy se intervenční cena od roku 2004 bude snižovat
- hovězí a telecí maso: intervenční nákupy (1. v krizi), podpora soukromého skladování (1.), dovozními licencemi, vývozními licencemi a vývozními subvencemi
- vepřové maso: podpora soukromého skladování (při přebytku nabídky masa), intervenční nákupy (nevyužívá se), dovozními opatřeními a vývozními subvencemi
- obiloviny: vývozní subvence a intervence, intervence je jako poslední možnost pro pěstitele a obchodníky, výkup všeho (nutná kvalita) a v oblastech, kde se hojně pěstuje. Snížení
- cukr: důl. pěstování cukrovky, zajistit životní úroveň producentů a stabilizovat trh, samofinancování – odvody cukerných dávek a kvóty od výrobců cukru, ochrana proti dovozu ze třetích zemí, intervence a vývozní subvence

Národní podpory – state aid

- návrhy podpůrných programů MZe pro rok 2004, *05 HRDP:
- podpora včelařství
- pěstování přadného lnu pro vlákno (konec k 31.12.2004)
- podpora vybudování kapkové závlahy v ovoc. sadech apod.
- restrukturalizace vinic, sadů, obnova chmelnic a sadů
- podpora komplexní sklizně máku
- podpora integrovaných systémů pěstování zeleniny a ovoce*
- udržování a zlepšování genetického potenciálu hosp. zvířat
- podpora ozdravování polí a speciálních plodin
- p. Nh Kladruby n.L., zemských hřebčínů Písek a Tlumačov
- genetické zdroje
- nákazový fond a dotace zemědělského pojištění
- poradenství a vzdělávání
- podpora evropské integrace nevládních organizací
- podpora mimoprodukčních funkcí rybníků (vodohosp. apod.)

Národní podpory z PGRLF

- dotace části úroků z úvěrů a garance části jistin úvěrů na ekonomicky návratné podnikatelské záměry
- dříve i na provoz (Provoz), legislativa EU toto neumožňuje
- vyrovnávání úrokového zatížení v zemědělství na standard NH
- Program Investice:
  - podprogram Zemědělec
  - podprogram Zpracovatel
  - podprogram Odbytová organizace
  - podprogram Hygiena
  - podprogram Půda (hl. zemědělská půda, lesní velmi omezeně)
- Program Mládí
  - zahájení a rozvoj zemědělské výroby na bázi rodinných společností pro mladé podnikatele a mladé rodiny do 40 let (oba manželé musí splňovat věk 40 let + přijmout program Provoz nebo Investice + závazek hospodařit min. 10 let)

...DOSTAL JSEM OD BANKY ÚVĚR
NA NÁKUP PŮDY!

